

maal niets, dat je uit bed in de kou lokt. Je draait je weer om en blijft druilen, en soezen tot het nippertje. Het aankleeden is nog het ergste niet. Ik ten minste ben dan nog altijd in een soort van verdooving; de ellende begint met het ontbijt.

Het was een morgen van wind en regen. De natte bladen van de laurierheesters in het miezerige tuintje weerkaatsten de sombere lucht en brachten een element van grijsheid in het uitzicht en dat was al grijs genoeg van den regen. Het kachelkje brandde slecht en dus hing er weer een scherpe, zwavelige damp in het lugubere kamertje.

Dan volgen de colleges in de holle kale zalen. Wij begonnen met Gotisch. Wat dat een marteling voor mij is! Op de beurt leest iedere student een zin en hakkend en struikelend volgt de vertaling. Niemand stelt belang in wat er behandeld wordt. Weldra hangt er om ons heen een dichte loome atmosfeer van saaiheid die doet gapen en staren en de leden zwaar en moe maakt. Langzaam woord voor woord trekt het evangelie verhaal langs ons heen. Nu en dan nemen de gedachten door een klank of een beeld verlost, een kleine vlucht, maar dan geven wij ons weer willoos gevangen, vaag hunkerend naar het volgend uur dat niets beters zal brengen.

O, die nameloze ellende, die sedert den kindertijd niet afaaft, van sloome, holle uren, van insluiting in het vale en levenlooze, van gedwongen lichaamsrust.

De andere studenten zaten even gedwee en speelden de komedie even onberispelijk als ik zelf. Het kan mij soms aanvliegen, die gedachte aan de ontzaggelijke, gezamenlijke inspanning der steeds maar aanstuwende generaties van jonge en nog hoopvolle menschen. Ze zullen allen moeten vechten en elkaar er onder werken. Zwoegen moeten ze en hun hart zal verharden en hun zielschoon zal verkommeren. Het lijkt zoo krankzinnig en zoo wreed.

God, wat een leven is dit! Wat klein en onwaardig. Er is geen breedheid in of avontuur – niets dat heroïsch of romantisch is. Ik ben moe en slap en prikkelbaar. Ik heb geen thuis en niemand die wat om mij geeft. Ik ben mij er pijnlijk van bewust niet te passen in de samenleving. Ik ben niet als de andere studenten. Ze martelen mij met hun kritiek en laster. Onbegrijpelijk wat een plezier zij er in hebben om elkaar pijn te doen. Ik begrijp de menschen niet en mijzelf niet – het is een raadselachtige wereld. Ik weet niet wat ik wil of wat men van mij verlangt. Vage, weemoedige verlangens komen in mij op naar het geluk, naar liefde, naar een hogere wereld van licht en schoonheid.

De omgeving is zoo verschrikkelijk – die slapende provinciestad – de oude academiegebouwen – mijn armelijke kamertje, met de wrakke commode en gebroken stoel. Mijn zwakke fantasie kan mij niet buiten